

4. Obszar rewitalizacji

Obszar rewitalizacji, obejmujący część lub całość obszaru zdegradowanego, musi cechować się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Może być podzielony na podobszary, które nie posiadają ze sobą wspólnych granic, jednak nie mogą obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez 30% jej mieszkańców. Obszar zdegradowany w Gminie Sępólno Krajeńskie przekracza wspomniane progi, zatem nie może być w pełni zakwalifikowany jako obszar rewitalizacji.

Zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” obszar rewitalizacji gminy wybrany został na podstawie metody mieszanej dla miasta i obszaru wiejskiego.

4.1 Obszar miejski

Centrum wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego oraz Obszar domków jednorodzinnych stanowią obszar zdegradowany na obszarze miejskim. Wskazane obszary zamieszkuje łącznie 31,52% mieszkańców gminy oraz zajmuje 1,66% powierzchni gminy. Zgodnie z 6.4.3.1 pkt 8²⁰ „obszar zdegradowany gminy lub jego część mogą być uznane za obszar rewitalizacji jeśli łącznie nie przekraczają 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy, zgodnie z *Wytycznymi MR*. W przypadku gdyby tak wskazany obszar zdegradowany przekraczał wspomniane progi do obszaru rewitalizacji należy zaliczyć jednostki strukturalne według metody opisanej poniżej. W odniesieniu do tych jednostek strukturalnych, które zaliczono do obszaru zdegradowanego w oparciu o analizę wskaźników (pkt 3-4), należy przyjąć metodę wyboru tych jednostek strukturalnych, w których liczba wskaźników z wartościami mniej korzystnymi od średniej dla miasta jak największa. Wówczas w pierwszej kolejności wybrane zostałyby

²⁰ „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”, 18 stycznia 2017 r., Toruń.

jednostki strukturalne, w których w przypadku 4 wskaźników sytuacja jest mniej korzystna od średniej dla miasta (...).”²¹.

Przedstawione powyżej dane wskazują, że na obszarze Centrum wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego występują zjawiska negatywne. 4 na 4 analizowane wskaźniki przyjmują wartości mniej korzystne od średnich wartości dla gminy. Na tym obszarze zidentyfikowano wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym, osób bezrobotnych, dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny oraz problem rur cementowo-azbestowych na danym obszarze w stosunku do ogólnej długości rur wodociągowych na danym obszarze.

Na podstawie powyższych danych jednostką strukturalną wchodzącą w skład obszaru rewitalizacji jest Centrum wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego.

4.2 Obszar wiejski

W celu zawężenia obszaru do rewitalizacji posłużono się zarówno wskazówkami z Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu, jak i „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. Do rewitalizacji wskazano sołectwa wykazujące największą skalę stanu kryzysowego (mierzonej w pierwszym rzędzie liczbą problemów). Liczbowe zestawienie problemów przedstawia poniższa tabela:

Tabela 8 Zestawienie liczby problemów w sołectwach

Sołectwa	Liczba zjawisk kryzysowych (sfera społeczna + sfera środowiskowa)
Włóscibórz	4
Jazdowo	4
Radońsk	3
Sikorz	3
Wałdowo	3
Wysoka Krajeńska	3
Zalesie	3
Lutówko	3
Lutowo	3

Źródło: Opracowanie własne.

²¹ „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”, 18 stycznia 2017 r., Toruń.

Zgodnie z powyższym największa skala stanu kryzysowego (mierzona liczbą zidentyfikowanych problemów) występuje na terenie sołectw:

1. Włóścibórz,
2. Jazdrowo.

Tabela 9 Zestawienie wskaźników użytych do wyznaczenia obszaru rewitalizacji

Jednostka strukturalna/sołectwo	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	Długość rur azbestowocementowych na danym obszarze do ogólnej długości rur wodociągowych na danym obszarze	Udział budynków i gospodarstw, w których istnieje potrzeba usunięcia azbestu w stosunku do ogółu budynków i gospodarstw
Centrum wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego	18,15%	11,80%	Nie dotyczy	31,85%	12,61%	Nie dotyczy
Włóscibórz	18,29%	Nie dotyczy	12,96%	43,43%	Nie dotyczy	52,27%
Jazdrowo	18,18%	Nie dotyczy	11,36%	90,00%	Nie dotyczy	43,75%
Średnia dla gminy	17,79%	11,25%	6,76%	29,97%	11,60%	26,36%

Źródło: Opracowanie własne.

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tabela 10 Występowanie stanu kryzysowego na obszarze rewitalizacji

Jednostka strukturalna/sołectwo	Zjawisko starzenia się społeczeństwa	Problemy na rynku pracy	Niska samowystarczalność gospodarstw domowych	Niska samowystarczalność ekonomiczna rodziców	Występowanie rozwiązań technicznych zagrażających środowisku	Niska jakość środowiska naturalnego
Centrum wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego	Stan kryzysowy	Stan kryzysowy	Nie dotyczy	Stan kryzysowy	Stan kryzysowy	Nie dotyczy
Włościbórz	Stan kryzysowy	Nie dotyczy	Stan kryzysowy	Stan kryzysowy	Nie dotyczy	Stan kryzysowy
Jazdrowo	Stan kryzysowy	Nie dotyczy	Stan kryzysowy	Stan kryzysowy	Nie dotyczy	Stan kryzysowy

Źródło: Opracowanie własne.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

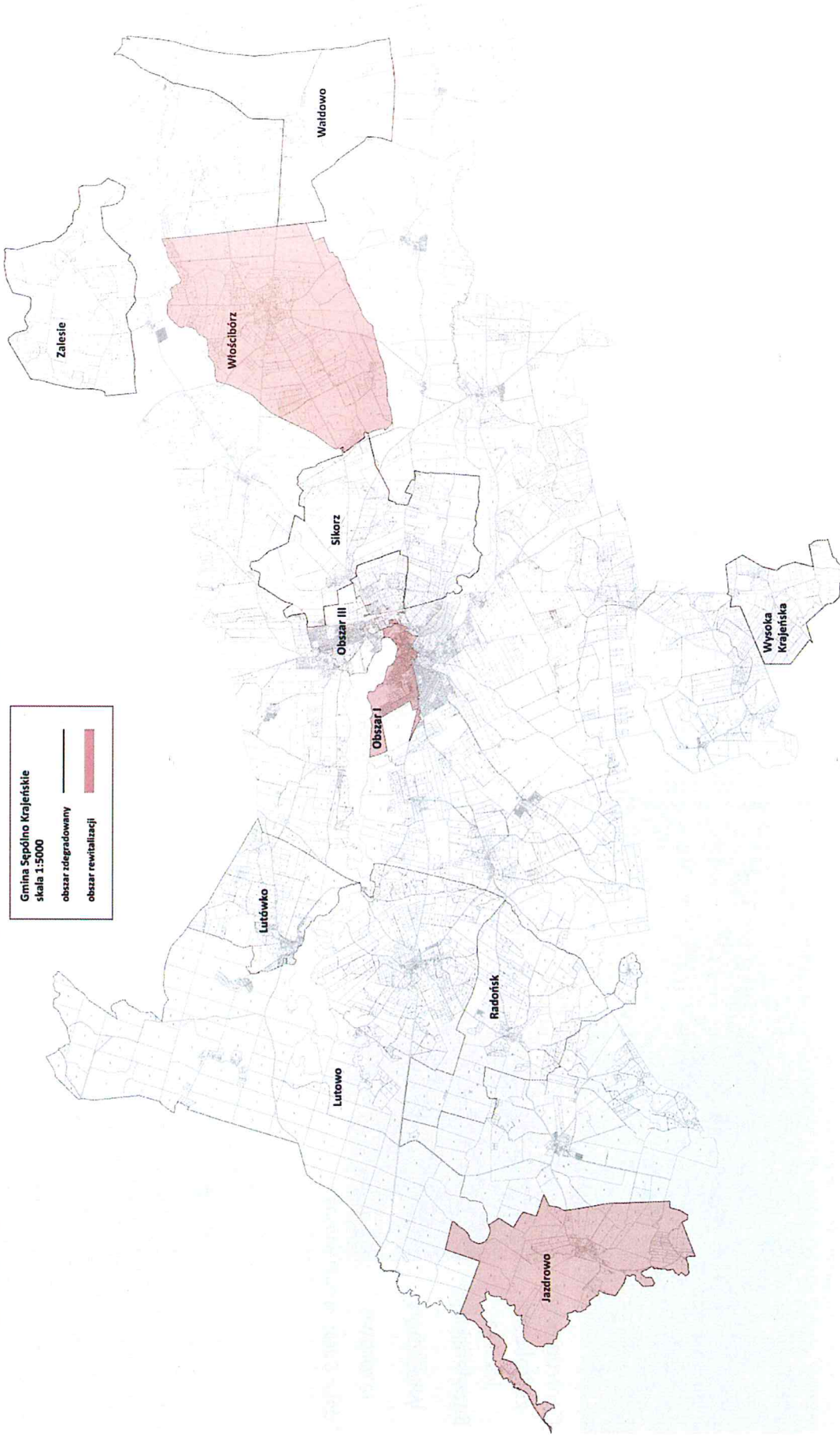

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rysunek 4 Mapa poglądowa – obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w gminie Sępólno Krajeńskie

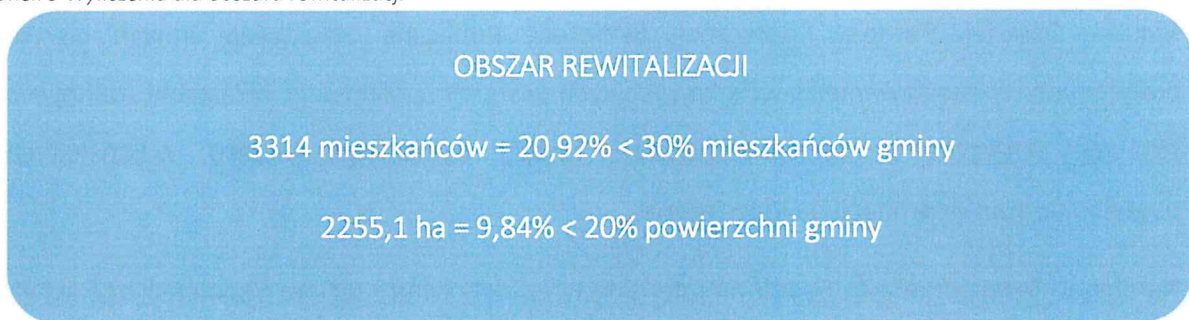
Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 11 Obszar rewitalizacji

Obszar	Ludność	% ludności	Powierzchnia [ha]	% powierzchni
Centrum wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego	2838	17,91	117,1	0,51
Włóscibórz	432	2,73	1292,33	5,64
Jazdrowo	44	0,28	845,67	3,69
SUMA	3314	20,92	2255,1	9,84

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 5 Wyliczenia dla obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne.

5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

5.1 Obszar 1: Centrum miasta Sępólno Krajeńskie wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego

W Lokalnym Programie Rewitalizacji dla gminy Sępólno Krajeńskie przeprowadzono analizę 4 jednostek strukturalnych na terenie miasta. Jako obszar o najwyższym priorytecie określono teren centrum miasta Sępólno Krajeńskie wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego. Wybrany obszar wyróżnia się spośród otaczającej tkanki miejskiej historyczną zabudową mieszkalną i różnorodnością funkcji o charakterze publicznym. Na jego terenie funkcjonuje: Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna oraz wiele innych instytucji publicznych. Występowanie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej i infrastrukturalnej może stać się przyczyną utraty centrotwórczej funkcji wybranego obszaru, w konsekwencji pogłębiając stan degradacji na jego terenie.

Na obszar Centrum miasta Sępólno Krajeńskie wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego składają się następujące ulice:

- Kisielewskiego,
- Sawickiej,
- Krasickiego,
- Orzeszkowej,
- Słoneczna,
- Wojska Polskiego,
- Zakątek,
- Turystyczna,
- Na Skarpie,
- Plażowa,
- Letniskowa,
- Kwiatowa,
- Wypoczynkowa,
- Wczasowa,
- Zielona,
- Sadowa,
- Polna,
- Jeziorna,
- Krzyżowa,
- Podgórna,
- Krótka,
- Hallera,
- Młyńska,
- Plac Wolności,
- Kościelna,
- Ratuszowa,
- Studzienna,
- Farna,
- Średnia,
- Boczna,
- Kościuszki,
- Wodna,
- Nowy Rynek.

Na obszarze wskazanym do rewitalizacji w mieście zdiagnozowano występowanie następujących problemów:

1. Wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze;
2. Wysoki udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze;
3. Wysoki udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
4. Wyższa od średniej długość rur azbestowo-cementowych na danym obszarze do ogólnej długości rur wodociągowych na danym obszarze

Wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Analizując przyczyny występowania stanu kryzysowego na obszarze miasta wymienić należy zróżnicowaną zabudowę miejską. Centrum wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego składa się w przeważającej większości z historycznej zabudowy, której mieszkańcami są osoby starsze. Na obszarze tym znajduje się największa liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989. Młode osoby decydują się na osiedlanie w młodszych częściach miasta, gdzie znajdują się nowe, dostosowane do ich wymagań budynki wraz z równie dobrze rozwiniętą infrastrukturą (jak w przypadku obszarów centralnych).

Przedstawiając skutki dla procesu starzenia się społeczeństwa wymienić należy wieloaspektowy charakter zjawiska: w sferze ekonomii, opieki zdrowotnej, ale również relacji interpersonalnych i międzypokoleniowych. Wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym stanowi wyzwanie dla budżetu gminy, pojawia się bowiem potrzeba budowania oferty sprzyjających zdrowemu starzeniu się. Ponadto, większość osób starszych ma problem w nawiązywaniu nowych kontaktów z osobami z dalszego otoczenia, dlatego tak trudna jest aktywizacja seniorów i ich integracja z innymi środowiskami społecznymi.

Wysoki udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano problem wysokiego udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. Niewielki dochód rodziców powoduje, że dzieci z takich rodzin znacznie rzadziej korzystają z odpłatnej oferty sportowej czy kulturowej, a także z zajęć korekcyjno-kompensacyjnych.

Głównym skutkiem stanu kryzysowego jest zagrożenie występowania lub występowanie wykluczenia społecznego. Brak wystarczających środków finansowych, które pozwoliłyby na rozwijanie pasji i hobby powodują, że dzieci odczuwają coraz większą izolację oraz dostrzegają różnicę między nimi a rówieśnikami. W niektórych przypadkach rodziców nie stać na zakup podręczników, czyli podstawowych materiałów edukacyjnych, czy sfinansowanie wycieczki szkolnej. Sfera materialna przekłada się także na psychologiczną i emocjonalną u dzieci: zaniżona samoocena, brak pewności siebie oraz wiary we własne możliwości.

Wysoki udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Centrum miasta Sępólno Krajeńskie wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego stanowi główny ośrodek administracyjny, na terenie którego funkcjonuje wiele podmiotów gospodarczych. Pomimo tego, na obszarze zdiagnozowano problem wysokiego udziału osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym. Mimo zlokalizowania w pobliżu Strefy Przemysłowej, mieszkańcy podobszaru zmagają się z problemem braku zatrudnienia. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy wyróżnić należy niezaradność życiową, niedostateczną liczbę miejsc pracy, trudności w odnalezieniu się w systemie wolnego rynku, brak ambicji, niską aktywność społeczno-zawodową czy też niski poziom wykształcenia i brak odpowiednich kompetencji czy umiejętności.

Głównym skutkiem stanu kryzysowego jest zagrożenie występowaniem lub występowanie wykluczenia społecznego. Bezrobocie wiąże się z brakiem wystarczających środków finansowych (ubóstwo) i w konsekwencji wpływa na niski status materialny i społeczny mieszkańców obszaru rewitalizacji. Niemożliwość zaspokojenia w pełni potrzeb materialnych wpływa na relacje wewnątrzrodzinne. Na skutek obniżenia poczucia własnej wartości, występować mogą problemy związane z przemocą w rodzinie czy uzależnieniem od alkoholu bądź środków psychoaktywnych.

Długość rur cementowo-azbestowych na danym obszarze do ogólnej długości rur wodociągowych na danym obszarze

Centrum miasta Sępólno Krajeńskie wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego stanowi historyczną część miasta. Powoduje to problem z wymianą sieci wodociągowej na materiały nowszej generacji, w związku z czym wysoki udział instalacji wodociągowej stanowią rury

cementowo-azbestowe. Azbest to grupa nieorganicznych minerałów, które posiadają zestaw cech, które przyczyniły się do rozpoczęcia wydobywania ich na skalę przemysłową (azbest charakteryzuje się między innymi lekkością, sprężystością, wytrzymałością, mrozoodpornością i elastycznością).

Głównym skutkiem występowania wysokiego odsetka rur cementowo-azbestowych w ogólnej długości rur wodociągowych jest występowanie zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka oraz negatywny wpływ na stan środowiska. Narażenie na pył azbestowy może być przyczyną występowania pylicy azbestowej, zmian opłucnowych czy raka oskrzela. Podejrzuje się, że azbest może być również przyczyną takich schorzeń jak nowotwory krtani, żołądka i jelit, trzustki, jajnika, czy chłoniaki²². Występowanie azbestu oraz nieumiejętne go usuwanie może być potencjalnie niekorzystne dla stanu powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych czy też gleb.

Lokalny potencjał

Potencjałem Centrum miasta Sępólno Krajeńskie wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego jest funkcja centrowicza. Na jego terenie zlokalizowany jest Plac Wolności i Plac Przyjaźni. Jak wspomniano, na obszarze wskazanym do rewitalizacji funkcjonuje wiele instytucji publicznych, w tym m.in. Dom Kultury, Sąd Rejonowy czy placówki edukacyjne. Ponadto duża liczba punktów handlowo-usługowych świadczy o dobrej dostępności do podstawowych usług. Położenie jednostki wiąże się także z dogodną komunikacją i możliwościami przemieszczania się, zarówno w jej obrębie, jak i pomiędzy terenami ościennymi.

W obszarze rewitalizacji przy Centrum Aktywności Społecznej funkcjonuje także Uniwersytet Trzeciego Wieku, który cieszy się dużą popularnością. Wśród osób starszych dostrzega się wzrost świadomości w zakresie dbania zarówno o swoje zdrowie, jak i potrzebę aktywnego starzenia się. Wskazuje to na konieczność podejmowania działań mających na celu włączanie seniorów w życie publiczne i kulturalne. Poza wskazanym Uniwersytetem Trzeciego Wieku na obszarze rewitalizacji funkcjonują również inne organizacje pozarządowe, których obecność i chęć działania będą pomocne przy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

²² Informacje na temat azbestu pochodzą z: Kampania antyazbestowa, Szkodliwość azbestu, dostępne na: <http://bezazbestu.com.pl/baza-wiedzy/szkodliwosc-azbestu/> [dostęp: 19.10.2017].

5.2 Obszar 2: Włóścibórz

Sołectwo Włóścibórz obejmuje wieś Włóścibórz i Włóścibórek. Na jego terenie sołectwa funkcjonuje świetlica wiejska stanowiąca centrum życia towarzyskiego i kulturalnego mieszkańców wsi. Oferta świetlicy wiejskiej nie jest dopasowana do osób starszych. Większość zajęć skierowana jest do dzieci i młodzieży. Osoby starsze, które stanowią znaczną część mieszkańców sołectwa, potrzeby kulturalne muszą realizować poza terenem Włóściborza. Ponadto, na terenie sołectwa wiele gospodarstw domowych i rodzin korzysta z pomocy środowiskowej. Brak funduszy stanowi barierę w dostępie do usług społecznych, przyczyniając się do pogłębienia zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego.

W ramach przeprowadzonej analizy wskaźnikowej na terenie sołectwa Włóścibórz zdiagnozowano występowanie następujących problemów:

1. Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze;
2. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze;
3. Wysoki udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze;
4. Wysoki udział budynków i gospodarstw, w których istnieje potrzeba usunięcia azbestu w stosunku do ogółu budynków i gospodarstw.

Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Na terenie sołectwa Włóścibórz odnotowano wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem. Przyczyną pobierania zasiłków pomocowych jest najczęściej ubóstwo (11,71% mieszkańców sołectwa), niepełnosprawność (6,87% mieszkańców sołectwa) i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (3,54% mieszkańców sołectwa)²³. Wymienione powody generują nowe problemy w postaci deprivacji jednostek i ich rodzin w różnych sferach: zawodowej, edukacyjnej, mieszkaniowej, kulturalnej itd. skutkiem czego jest niekorzystanie z pełni praw i przywilejów społecznych, wycofanie z życia publicznego, a także negatywna postawa wobec

²³ Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim, [stan na 31.12.2015 r.].

zmian, co znacznie utrudnia przeprowadzenie jakichkolwiek działań. Bardzo powszechnym zjawiskiem w tego typu środowiskach jest również dziedziczenie biedy, przez co utrwała się dotychczasowy sposób życia, a jednostki nie dążą do poprawy swojego statusu.

Wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym generuje problem zmniejszania się potencjału opiekuńczego rodziny (co potwierdza się również w zdiagnozowanym problemie jakim jest wysoki udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny); obciążeniem systemu emerytalnego czy zwiększeniem kosztów opieki instytucjonalnej. Na terenie Włóściborza nie działa żaden ośrodek zdrowia, a najbliższy punkt medyczny znajduje się w mieście Sępólno Krajeńskie. Niedostateczny dostęp do usług społecznych i opiekuńczych jest dodatkowym czynnikiem wpływającym na proces wykluczenia z życia społecznego i publicznego. Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym wymaga podjęcia od lokalnych władz działań aktywizujących i integrujących starszych mieszkańców sołectwa, skutkujących utworzeniem nowych lub umocnieniem dawnych więzi społecznych.

Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Sołectwo charakteryzuje się wysoką liczbą rodzin objętych wsparciem w postaci zasiłków na dzieci do lat 17. Jak wskazano, w obrębie jednostki znaczny odsetek mieszkańców cechuje się niską samowystarczalnością ekonomiczną (występowanie ubóstwa) lub zmagają się z innymi problemami (np. niepełnosprawność). Brak zatrudnienia któregoś z członków rodziny lub utrzymywanie się z niewielkich gospodarstw rolnych, a do tego występowanie innych negatywnych zjawisk (często wynikających z trudnej sytuacji życiowej jak np. alkoholizm) i sytuacje losowe (jak np. śmierć bliskich) powodują marazm oraz brak chęci na zmianę swojej sytuacji.

Występowanie tego typu problemów ogranicza możliwości edukacyjne czy społeczne dzieci i młodzieży żyjących w rodzinach zmagających się z trudną sytuacją życiową. Brak zmian może prowadzić do dziedziczenia wykluczenia społecznego oraz innych problemów przez kolejne pokolenie. Słaba motywacja czy wycofanie z rynku pracy stają się sposobem na społeczne funkcjonowanie i jednocześnie powielanie schematów. Brak środków lub ich niewystarczająca

ilość na zaspokojenie podstawowych potrzeb przekłada się na ograniczenia w innych sferach, w tym dotyczących zaspokojenia potrzeb wyższego rzędu (kulturalnych, edukacyjnych, samorealizacji itd.), a także różnego rodzaju wykluczenia: cyfrowe, niezdolność do uczestnictwa w politycznych i kulturalnych aspektach życia społecznego.

Udział budynków i gospodarstw, w których istnieje potrzeba usunięcia azbestu w stosunku do ogółu budynków i gospodarstw

Z ponad połowy wszystkich budynków odnotowanych w obrębie sołectwa istnieje konieczność usunięcia wyrobów azbestowych. Azbest, jako minerał posiadający wyjątkowe właściwości zarówno fizyczne, jak i chemiczne (np. odporność na działanie wysokich temperatur), znalazł szerokie zastosowanie w wielu wyrobach. Przełomem okazało się wykorzystanie go jako składnik do niepalnej papy, stąd jego powszechna obecność na budynkach. Obecnie znaczna część wyrobów azbestowych znajduje się na terenach prywatnych, co znacznie utrudnia ich usunięcie.

Znaczna ilość wyrobów azbestowych wpływa negatywnie na stan zdrowia mieszkańców, doprowadzając również do powstawania chorób układu oddechowego (m.in. pylicy azbestowej) czy łagodnych zmian opłucnowych. Zalegające wyroby azbestowe przyczyniają się także do pogarszania jakości powietrza.

Lokalny potencjał

Sołectwo Włóścibórz położone jest w pobliżu lasów, przy drodze powiatowej Sępólno – Gostycyn. Wśród atutów sołectwa można wskazać świetlice wiejską, która stanowi centrum kulturalne mieszkańców. Stanowi ona miejsce spotkań i zabaw dla najmłodszych mieszkańców, a także wykorzystywana jest jako punkt oczekiwania dzieci na autobus szkolny. Na terenie sołectwa działa jednosekcyjne Koło LZS, w ramach którego organizowane są zajęcia czasu wolnego dla nastoletniej młodzieży oraz dzieci. We Włóściborzu działa również Koło Gospodyń Wiejskich i Kółka Rolnicze, które aktywnie włączają społeczność lokalną w działania na rzecz swojej miejscowości.

5.3 Obszar 3: Jazdrowo

Teren sołectwa Jazdrowo obejmuje wieś Jazdrowo. Znajduje się w zachodniej części Gminy Sępólno Krajeńskie przy drodze powiatowej Iłowo-Jazdrowo. Jednostka ma charakter typowo rolniczy. Gospodarstwa rolne, które funkcjonują na jej terenie, nastawione są na produkcję wielkotowarową zarówno roślinną, jak i zwierzęcą. W obrębie sołectwa działa świetlica wiejska, która stanowi miejsce spotkań mieszkańców.

Na terenie sołectwa Jazdrowo zdiagnozowano występowanie następujących problemów:

1. Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze;
2. Wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze;
3. Wysoki udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze;
4. Wysoki udział budynków i gospodarstw, w których istnieje potrzeba usunięcia azbestu w stosunku do ogółu budynków i gospodarstw.

Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Część mieszkańców sołectwa to osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej. Większość mieszkańców pracuje w gospodarstwach rolnych. Część z nich stanowią rolnicy z małą ilością ziemi, przez co potrzeby członków gospodarstwa domowego nie zawsze mogą być w pełni zaspokojone. Niskie dochody z pracy powodują konieczność korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej. Skutkiem braku samowystarczalności ekonomicznej jest poczucie degradacji swojej pozycji w społeczeństwie. Niechęć, jaka pojawia się w stosunku do osób o lepszym statusie materialnym, wzmacnia proces wykluczenia społecznego i skutkuje wycofaniem z życia lokalnej społeczności. W wyniku długotrwałego pobierania świadczeń społecznych, osoby korzystające z pomocy społecznej niechętnie podejmują działania mające na celu zmianę sytuacji życiowej, przez co stan kryzysowy na obszarze rewitalizacji pogłębia się.

Wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Na terenie sołectwa funkcjonują głównie gospodarstwa rolnicze. Osoby w wieku produkcyjnym, które chcą podjąć pracę w innym sektorze gospodarki, zmuszone są do podjęcia pracy w większych miejscowościach lub ośrodkach miejskich. Często ze względu na długi czas dojazdów do pracy, osoby te podejmują decyzję o zmianie miejsca zamieszkania i pozostawienie rodzin. Natomiast osoby starsze rzadko decydują się na migrację wraz z członkami rodziny.

Znaczny odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze mieszkańców sołectwa, wymaga podjęcia działań mających na celu zwiększenie dostępności do usług społecznych. W świetlicy wiejskiej odbywają się głównie zajęcia skierowane do dzieci. Jest to również miejsce spotkań lokalnych władz z mieszkańcami. W małym stopniu oferta świetlicy wiejskiej skierowana jest na aktywizację seniorów. Ze względu na zmianę miejsca zamieszkania członków rodziny, osobom starszym towarzyszy często poczucie osamotnienia i braku potrzeby działania na rzecz innych osób. Dochodzi do rozpadu więzi rodzinnych i społecznych, a w konsekwencji do wykluczenia osób starszych z życia lokalnej społeczności.

Wysoki udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Problem wysokiego udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku został zdiagnozowany na terenie Jazdrowa. Niska samowystarczalność ekonomiczna rodziców wzmaga konieczność korzystania z zasiłków rodzinnych na dzieci. Z powodu niskiego dochodu rodziców, dzieci mają problem z zaspokojeniem własnych potrzeb w sferze materialnej, jak i związanych z samorealizacją. Skutkuje to ograniczeniami w dostępie do odpłatnych zajęć, dzieci mają mniejsze możliwości rozwoju swoich pasji czy zainteresowań. Dzieci z rodzin ubogich lub zagrożonych ubóstwem często czują się gorsze, co skutkuje problemami w nawiązywaniu relacji z rówieśnikami.

Wysoki udział budynków i gospodarstw, w których istnieje potrzeba usunięcia azbestu w stosunku do ogółu budynków i gospodarstw.

Na terenie sołectwa istotny odsetek budynków i gospodarstw, to obiekty z potrzebą usunięcia azbestu. Materiał powszechnie stosowany w XX wieku, wykorzystywany był do pokryć

dachowych, rur, płyt i tektur miękkich. W przypadku mechanicznego uszkodzenia jego elementów lub rozkładu starych płyt o naruszonej przez czynniki atmosferyczne lub chemiczne powierzchni zewnętrznej, następuje emisja pyłu azbestu do powietrza. Na skutek wdychania włókien zawieszonych w powietrzu, człowiek narażony jest na choroby m.in. układu oddechowego, nowotwory krtani, żołądka, jelit czy chłoniaki. Na obszarze, na którym znaczna liczba budynków to obiekty z potrzebą usunięcia azbestu, istotne są działania mające na celu systematyczne usuwanie wyrobów zawierających niebezpieczny materiał.

Lokalny potencjał

Sołectwo położone w pobliżu dużego kompleksu leśnego oraz licznych jezior i mniejszych zbiorników wodnych. Bogactwo przyrodnicze stwarza możliwości do rozwoju agroturystyki, m.in. w gospodarstwach rolnych położonych w kompleksie leśnym. O jego dobrym skomunikowaniu świadczy położenie przy drodze powiatowej Iłowo-Jazdrowo. Sołectwo ma również bezpośrednie połączenie autobusowe z miastem Sępólno Krajeńskie. Na jej terenie funkcjonuje również świetlica wiejska, która dostosowana została do potrzeb dzieci i młodzieży.

6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Istotnym elementem przy tworzeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji była identyfikacja problemów występujących na terenie gminy. Analiza sfery społecznej, środowiskowej i technicznej pozwoliła na wyznaczenie terenów o wysokim poziomie koncentracji zjawisk negatywnych, tym samym wskazując obszar zdegradowany. Natomiast wizja stanowi opis oczekiwanego efektu rewitalizacji na obszarze rewitalizacji w wyniku przeprowadzonej interwencji. Na podstawie przeprowadzonej delimitacji, badania ankietowego, wywiadów pogłębionych i spotkań konsultacyjnych sformułowano następującą wizję obszaru rewitalizacji:

Po zakończeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji w roku 2023, Centrum miasta Sępólno Krajeńskie wraz z okolicami Jeziora Sępoleńskiego oraz sołectwami Włóścibórz i Jazdrowo staną się obszarami o zwiększonej aktywności społecznej, na których podejmowane będą inicjatywy na rzecz wzajemnej integracji, wspierane przez lokalny samorząd i organizacje pozarządowe. Działania te sprawią, że zmniejszy się poziom wykluczenia społecznego, szczególnie wśród osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, którzy staną się bardziej odpowiedzialni za swoje życie i rozwój osobisty. Inicjatywy skierowane do dzieci do lat 17, pozwolą na wyrównanie szans w dostępie do usług edukacyjnych i społecznych. Zmniejszy się również poziom wykluczenia cyfrowego wśród osób starszych, poprzez zwiększenie umiejętności w zakresie nowoczesnych systemów komunikacyjnych. Podniesione zostaną kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych, przez co nastąpi rozwój lokalnego rynku pracy. Na obszarze rewitalizacji nastąpi unowocześnienie infrastruktury technicznej, a zmniejszenie liczby budynków i rur pokrytych azbestem pozwoli na poprawę stanu środowiska, poprzez eliminację wyrobów szkodliwych dla zdrowia i życia mieszkańców.

Przeprowadzona delimitacja wykazała, że obszar rewitalizacji charakteryzuje się przede wszystkim wysokim odsetkiem osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Oznacza to, że na obszarze rewitalizacji występują liczne problemy społeczne, tj. ubóstwo,

bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawność i alkoholizm. Powody przyznawania świadczeń często łączą się ze sobą – osoby otrzymujące zasiłek z powodu ubóstwa, mogą również otrzymywać wsparcie z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – w związku z czym jedne stają się przyczyną drugich, a niemożliwość zaspokojenia własnych potrzeb, staje się powodem poczucia wykluczenia społecznego i marginalizacji. W przypadku osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej istotne będą działania aktywizujące, poruszające praktyczne kwestie, np. budowania relacji rodziców z dziećmi czy podnoszenia poczucia własnej wartości. Potrzebne są również inicjatywy o charakterze społecznym i edukacyjnym, które przyczynią się do wzmocnienia więzi społecznych (w tym poprzez czytanie baśni i legend sępoleńskich, udzielanie pomocy w zakresie przewycięzania trudności w nauce, spotkań z pracownikami socjalnymi, organizację pikników, ognisk itd.). Poprawa relacji rodzic-dziecko, edukacja w zakresie społeczno-obywatelskim, działania z zakresu integracji czy wsparcie psychologiczne pomogą w przewycięzaniu bieżących problemów, z jakimi zmagają się rodziny, jak i aktywnego ich włączenia do lokalnej społeczności. Kolejny problem, który odwołuje się do niskiej samowystarczalności ekonomicznej, dotyczy dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. Znaczny ich udział na obszarze rewitalizacji świadczy o niedostatecznych warunkach materialno-bytowych rodzin. Niski dochód rodziców przyczynia się do zmniejszenia szans rozwojowych dzieci, ograniczając dostęp do pewnych dóbr, tj. odpłatnych usług edukacyjnych, opiekuńczych, szkoleniowych, itp. W wyniku niemożliwości zaspokojenia wymagań dziecka, jego pozycja w grupie rówieśniczej często jest zaniżona. Poczucie marginalizacji i wykluczenia prowadzić może do wielu zachowań, które nie są akceptowalne w społeczeństwie. Z tego względu tak istotne jest objęcie wsparciem całych rodzin, zmagających się z licznymi problemami społecznymi. Działaniami, które wspomogą realizację założonych celów, będą zajęcia edukacyjne. Poprzez rozszerzenie oferty kulturalno-rozrywkowej, dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji będą miały możliwość skorzystania z bezpłatnych zajęć, które pozwolą na rozwój zdolności i pasji w zakresie muzyki, tańca czy plastyki. Doposażenie świetlic wiejskich w edukacyjne gry wielkoformatowe XXL, szachy i warcaby, umożliwi realizację projektów mających na celu nie tylko opanowanie technik gry, ale także rozwój kreatywności i logicznego myślenia u najmłodszych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zdobyte umiejętności prezentowane będą na gminnych turniejach lub

wydarzeniach organizowanych na terenie gminy, na które zapraszani będą również rodzice. Dla dzieci i ich rodziców zorganizowany zostanie transport, umożliwiający uczestnictwo w turniejach. Poprzez wyposażenie świetlic wiejskich w gry planszowe, miejsca te staną się atrakcyjne do spędzania czasu wolnego, równocześnie jednak będą pełnić funkcje edukacyjne. Wspólne granie nie tylko wzmocni więzi, ale również przyczyni się do wyrównania szans życiowych oraz nabycia postaw społecznie akceptowanych. Efekt tego procesu zostanie zintensyfikowany także poprzez organizację plenerów miejskich. Dzieci i młodzież z rodzin uboższych, będą miały możliwość uczestniczenia w ekspozycjach malarskich, a także w spotkaniach z lokalnymi artystami. Zostanie stworzona przestrzeń pozwalająca na budowę nowych relacji, wymianę doświadczeń i wiedzy. Ponadto, zorganizowane zostaną poranki symfoniczne, podczas których prowadzone będą warsztaty twórcze z zakresu nauki gry na instrumentach, spotkania z artystami oraz koncerty muzyki poważnej.

Obszar rewitalizacji cechuje się również wysokim odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym. Znaczny udział ludności nieaktywnej zawodowo wymaga podjęcia od władz gminy działań mających na celu zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalno-rekreacyjnej, dostępu do usług czy możliwości rozwoju. W przypadku terenów miejskich oferta skierowana do seniorów jest bardziej dostępna i zróżnicowana, niż na obszarach wiejskich. Świetlice działające w sołectwach wybranych do rewitalizacji, tworzą ofertę kulturalną skierowaną przede wszystkim do dzieci i młodzieży. Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, przekraczający średnią dla gminy w obu sołectwach i na obszarze miejskim, wskazuje na potrzebę organizacji zajęć aktywizujących i integrujących seniorów. W tym względzie należy zwrócić uwagę na potrzebę organizacji zajęć, pozwalających na wspólne spędzanie czasu wolnego tj. z rękodzielnictwa, haftowania, spotkania mające na celu integrację międzypokoleniową lub organizowanych terenowo (tj. wyjazdy, ogniska, festyny). Istotne jest również wspieranie osób starszych w zakresie zdobywania nowych kompetencji cyfrowych. Organizacja warsztatów komputerowych z zakresu podstawowej obsługi komputera i Internetu pozwoli seniorom na samodzielne korzystanie z nowych technologii, przyczyniając się do zmniejszenia poziomu wykluczenia cyfrowego. Duży nacisk położony zostanie również na tworzenie więzi międzypokoleniowych, dlatego planowana interwencja dotyczyć będzie aktywizacji i integracji zarówno najmłodszych, jak i najstarszych mieszkańców obszarów